

אליבי לכל דורש

בכל רחבי המרחב, מכוריסטאן ועד אלג'יריה. יש בבריטניה מיניסטריון מיוחד לחברת העמים הבריטי. בצרפת יש שר מיוחד למדינת הקהילה הצרפתית. האם לא יהיה לנו שר לתפקיד שהוא חשוב לקיומנו פי אלף מתפקידי המיניסטרים ההם? ובצד השר לענייני המרחב, דרוש שר לעניינים יהודיים. לאן נעלב רעיון מצויין זה? איך הוא שקע אישם בדרך בביצת הקואליציה?

ואילו על הדלת שלנו כתוב: אל תפריע! אנחנו עסוקים בדיון על ניתוחים.

מה שקם כך, מתוך ביצת הקנוניות והמזימות והמקדומימכר — זה לא ממשלה של מדינה ריבונית העומדת על פרשת דרכים היסטורית, לא הנהגה של עם הרוצה להיות אדון לגורלו ולהטביע את חותמו על ההיסטוריה. מה שקם כך זה ועד-קהילה של מדינת-גטו או גטו-מדינה, הנזקק אינ-אונים אנה ואנה על גלי ההיסטוריה.

בעד ממשלה זו לא נצביע. אנו נילחם בה, אנו נחשוף את מעורבותה — ותבוא עליה קללת הבחור בעוד ארבע שנים, כאשר יבוא יום-הדין.

הדחת דוב יוסף

אולי אופיינית לכל האווירה, שבה קמה ממשלה זו, דרך הטיפול באדם, שכונדאי איננו אוהד אותו מבחינה ציבורית — שר-המשפטים דוב יוסף. היה רצוי להחליף את שר-המשפטים הקודם בשר-משפטים אחר, החלפה זו רצויה מכל הבחינות. אך הצורה המתועבת, חסרת ההגינות האנושית, היא לרועץ.

„המטרה: לחלק את השלל“

ממשלה כזאת, שאין לה פגישה עם ההיסטוריה, שאינה חולמת כלל לגשת לפתרון בעיות-הגורל של המדינה, שכל-כולה תולדה של קנוניות קואליציוניות עכורות, שמטרתה המשותפת היחידה היא לחלק את השלל — מובן שאין בה חשיבות לחלוקת המיניסטריונים בה. המיניסטריונים מתואמים למפתח המפלגתי, ולא למשימות הלאומיות. אילו היה צורך, היו מחלקים את משרד-הדואר לשניים, ונותנים למפס"ם את הדואר היוצא ולל"ע את הדואר הנכנס.

אך אנחנו, הרואים את הבעיות ואת המשימות, משמיעים מעל במה זו את הדרישה לבחון מחדש את הרכב הממשלה. לבטל את המיניסטריונים שהם מיותרים לגמרי, שלא נועדו אלא לספק תאורת-שררה של קבוצת-עסקנים פלונית, ולהקים מיניסטריונים חדשים, הדרושים להתמודדות עם המחר.

בשביל מה דרוש לנו משרד-מטרה, שאין לו שום שליטה על המטרה? בשביל מה דרוש משרד-תחבורה לחוץ, ומשרד-דתות לחוץ, ומשרד-סעד לחוץ, ומשרד-עבודה לחוץ, ומשרד-שיכון לחוץ — שלא לדבר על משרד-התיירות והפיתוח, בו יגשים עתה השר קול את חזונו של הנרייטה סולד, עליה השלום?

כל משרד עם שר, ומנהל כללי, והוצאות ייצוג, וצי מכוניות, ורכבים-רבדים של פקידים מפלגתיים, כמו שכבות ארכיאולוגיות, זו על גבי זו! אפשר היה לבטל את כל המיניסטריונים האלה, ולאחדם במשרד-הפנים ובמשרד אחד של השרותים הציבוריים — ועם ישראל יישאר חי, תאמינו לי.

ולעומת זאת — דרושים שרים לתפקידים המיוחדים, שמקורם במשי-מות דורגנו.

„דרוש: שר בטחון“

דרוש שר-בטחון — ובממשלה הזאת, כמו בכל הממשלות הקודמות, אין שר בטחון. בטחון — זה לא הובי, זה לא עיסוק לשעות-הפנאי לאדם שהוא גם ראש-ממשלה עסוק וגם ראש-מפלגה עסוק וגם ראש-קואליציה עסוק. זהו פוליטיס-גבוב, ובטחון ישראל ראוי וכראי שיהיה לו פוליטיס-שר, לפחות כמו משרד-הדואר.

יש בממשלה הזאת שר כמו ישראל גלילי. מדוע לא יהיה הוא שר-הבטחון? מדוע לא נזכה לשר-בטחון מלא? מדוע לא נפגיש את השר-בליתיק עם התיקיבלי-שר?

דרוש שר לעניינים מרחביים. המשימה הגדולה ביותר של דורנו, התפקיד העליון על המדינה בעידן זה — זה להשיג את השלום, לכבוש את השלום.

השלום לא יפול מן השמיים. יש לערוך מיבצע-שלום, כשם שעורכים מיבצע-מלחמה. כשבביל זה דרוש מטכ"ל-ישראל, כשם שיש — וצריך להיות — מטכ"ל-יציאה, וחטיבות מיבציות, ותקציב של מאות מיליונים, וצוות של מאות מומחים לתיכנון ולביצוע.

משרד-החוץ אינו מסוגל למלא שליחות זו, עם כל הכבוד למשרד-החוץ ועם כל הכבוד לשר-החוץ החדש — כי היא נוגדת את כל שאר התפקידים של משרד-החוץ. משרד-החוץ עסוק בלוחמה פוליטית בין ישראל ובין העולם הערבי. לצערנו זה בלתי-נמנע במצב הנוכחי. אך זה ההפך מן הדרוש לשינוי המצב הנוכחי מן הקצה אל הקצה. לזה לא דרושים אנשים בעלי צילינדרים, שהיו מצויים במסיבות קוקטייל. לזה דרוש צוות שיהיה קיים

* כאן מראה הפרוטוקול את חילופי-הדברים הבאים:

מנחם בגין: אולי תמחק את המילה „גטו“?

אורי אבנרי: אני מוכן למחק את המילה, אם נשתווה על התוכן.

מנחם בגין: או מדינה או גטו. גט מדינה וגט גטו — אין.

אורי אבנרי: למח? — אני מוכן להתווכח אתך על כך על חשבון זמנכם שלכם. לנו ש הרבה פחות זמן.

הקואליציה: הרב כ"ץ (פא"י) אלה חלג'י ועשוב חזן (מפ"ם)

יש קשר מיוחד בין האומה העיברית החדשה, המהווה את הרוב במדינת ישראל, ובין הפזורה היהודית בעולם. קשר זה מודיף ומסתלף עלידי אותו אנאכרוניזם עלוב, הקרוי התנועה הציונית והסוכנות היהודית.

אני מצטרף לכל מילה שאמר על כך הבורק חברה-הכנסת דויד בן-גוריון. את האנאכרוניזם יש לקבור, לטובת ההיגיינה הציבורית. את התקציבים הענקיים, ואת התפקידים הממלכתיים, המסורים כיום בידיהם ללא שום פיקוח דמוקרטי אמיתי, יש להעביר לידי מדינת ישראל. ואת הקשר האמיתי יש למסור בידי מיניסטריון ממלכתי. ולבסוף: דרוש שר לענייני הנוער והספורט. שר צעיר ודינאמי, שלא יסתכל על בני הדור החדש כעל ייצורים מן המאדים, דור פרוץ ומתפרע של חיפושיות וביטניקים — אלא שיתמסר לדירבון ופיתוח וטיפוח כוח-החיים של דור חדש זה. אני יודע שאני משחית את דברי לריק. לממשלה זו אין פגישה עם ההיסטוריה, ובחודאי לא פגישה עם המחר.

יש בממשלה זו שרים חדשים, ויש בה שרים צעירים, ואני מברך אותם. אבל ממשלה זו בכללותה היא ממשלה קשישה. עייפה ואומללה, ממשלה שיש לה תשובות של שלום לאתגרים של אתמול: אוסף של מליציות יענות הקרוי בפיה קהייסוד, וצרוז של תגובות שיגרתייות הקרוי בפיה תוכנית-פעולה, ונאומו המבריק — אך דלי-התוכן — של ראש-הממשלה. בינתיים עוברת ההיסטוריה על פנינו, ובלויכנו פועמת רק תקווה גדולה אחת: שעוד נספיק, בכוא היום, להדביר את צעדיה, ולהתייצב שוב בראשה.*

* את הנאום הזה תימצת מעריב בארבע מילים: „כן דיבר ח"כ אבנרי“. ואילו ח"כ משה ברעם (מפא"י) הגיב עליו בוויכוח כלהלן: „...חברה-הכנסת החדשה, אשר בא כאילו מן המאדים, ויש לו נוסח-דיבור מיוחד אשר לא הורגלנו אליו...“ קריאטיביזם של אורי אבנרי: „עוד תתרגלו!“

את הקו הממשלתי — כפי שעשו בימי ישי-בחם בקואליציה הבן-גוריונית. כל זה מטיל על סיעתנו חובה כבדה מאד.

ושארנו, למעשה, בודדים במערכה העיק-בית למען השלום — היחידים המסוגלים ל-הרים בכנסת את קול השלום (אם להוציא מכלל זה את הקומוניסטים, אשר חוגים רחבים בציבור העיברי אינם מוכנים לקבל את דבריהם גם כשהם אומרים דברים נכונים).

כל זה היה ברור לגמרי כאשר הרמתי הי-שבוע את ידי — אחד מבין 41 — נגד ממשלה זו.

אורי אבנרי

ניות בין אשכול, בגין ופרס. יש רק הבד-לים של סגנון.

כך אנו עומדים, בתום הייכוז הגדול הראשון בכנסת השישית, בפני התמונה הי-באה של הכנסת:

● יש מחנה בטחוניסטי-לאומי חזק ותוקפני, בו מנסה עתה שמעון פרס לחטוף את חבר הפאטוס מאנשי חרות — ואולי יכריח את חרות להתחרות עימו.

● יש מחנה קואליציוני, שיתקשט בי-פראנות על שלום וקידמה, אך ילך בדרך הישנה של בן-גוריון וגולדה מאיר. הוא ייבול מן הבטחוניסטים הגלויים רק בסגנון.

● עם הצטרפות מפ"ם והליברלים הי-עצאיים לממשלה, הם יצאו ממחנה הי-אופוזיציה שוחרת-השלום, ויצטרפו ללכת ו-לדבר בתלם. אולי יקטשו זאת פה-ושם במליצות. מצללות על שלום, כדי לסבר את האוזן, אך הם יצטרפו להגן ולהצדיק

שהרחיבה את ממדי הייכוז. הפולמוס שלו עם ההסתדרות הציונית היה קליעה לבול. אשכול אינו נוטה לכך, וגם אין הוא מנסה. נאומו היה אוסף של עקרונות יפים וכחנות טובות, שבאו לספק את כולם מ-בלי לחלוק על איש. התאפקתי בקושי מ-לקרוא לעברו: „כדאי להוסיף שהממשלה מגנה את השחיתות ומחייבת את האמהות“.

ניסיתי לאמור זאת בעדינות פרלמנטרית. כאשר ציינתי בנאומי כי נאומי של ראש-הממשלה היה „מבריק אך דלי-תוכן“. זה ער-רר את בגין לקרוא: „זה היה נאום מב-ריק? !“ לא נותר לי אלא לענות: „הרשה לי להיות אריב“.

בנאום-הסיכום שלו היה אשכול הרבה יו-תר חזק, כי אז ניתן לו להתפלסם עם בגין ופרס. אך כל מי שעקב בתשומת-לב אחרי דבריו, בסוף של-שלא היה זה ויכוח אמיתי — שסופו של דבר אין הבדל אמיתי בתפיסות לאומיות, מדיניות ובטחו-

ספת, ועבר לדון בתיקון-השבת בחוק-המנוחה, קראתי: „זאת לא חקיקה נוספת?“ כאשר זאב צור, איש אחדות העבודה, דיבר בחריפות נגד החימוש האטומי של גרמניה, הצבעתי על העיקר בקריאה: „מדוע לא אמר את זאת ראש-הממשלה?“

נגד שחיתות, בעד אמהות

אומן של ראש-הממשלה בראשית הי-ייכוז לא היה חזק ביותר. אמנם נראה אשכול בכומר גופני מלא, אך בנאום פרו-גרמאטי כזה, הנקרא מן הכתב, אין תכונות תי-התקוות באות לידי ביטוי — ומתגלות דווקא חולשותיו.

חסרה לגמרי היריעה ההיסטורית, האהובה כל-כך על בן-גוריון. ואכן, כאשר קם בן-גוריון לדבר בחיכוך, פרש שוב יריעה רחבה. הוא לא חידש הרבה לגבי דבריו בעבר — אך בכל זאת יצר תמונה כוללת.